

Kirjallinen kysymys opiskelijoiden toimeentulotuesta ja opintojen lopettamiseen ohjaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Hallituksen tekemät toimeentulotukea koskevat muutokset ja rajaukset ovat aiheuttaneet osalle opiskelijoista kohtuuttomia tilanteita. Jo lain valmistelun ja toimeenpanon alkuvaiheessa esiin nousi riski siitä, että päätoimiset opiskelijat voivat joutua tietyissä tilanteissa sosiaaliturvan väliinputoajiksi.

Huolenaihe nousi erityisesti tilanteista, joissa opiskelija ei saa kesätöitä, ei voi suorittaa kesäopintoja tai käyttää opintotukea kesällä, eikä hänellä ole tosiasiallista oikeutta työttömyysturvaan opintojensa vuoksi.

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen väitti talvella julkisuudessa, että opiskelijoiden tilanteesta esitetyt huolet perustuvat väärään tietoon. Ministerin mukaan opiskelijoiden ei tarvitse lopettaa opintojaan eikä heidän toimeentulotukeaan alenneta tällaisissa tilanteissa. Myös Kela on julkisessa viestinnässään todennut, ettei päätoimisen opiskelijan tarvitse ilmoittautua työllisyyspalveluihin tai lakkauttaa opintojaan saadakseen toimeentulotukea kesäajalle. Näissä tilanteissa Kelan ei tulisi myöskään alentaa toimeentulotuen perusosaa.

Nyt opiskelijoilta tulleiden tietojen perusteella käytännön toimeenpano ei kuitenkaan vastaa tätä julkista ohjeistusta. Opiskelijoita on ohjattu tai veloitettu ilmoittautumaan työttömäksi kokoaikatyönhakijaksi ja lopettamaan opintonsa, jotta he voisivat välttää toimeentulotuen perusosan alentamisen. Käytännössä opiskelija on voitu asettaa valitsemaan opinto-oikeudesta luopumisen ja viimesijaisen toimeentuloturvan merkittävän leikkaamisen välillä.

Silloin kun oikeutta opintoetuuksiin ei enää ole ja uuden lain mukaan opintoja ei enää voi jatkaa toimeentulotuella, Kela kehottaa sisäisen ohjeen mukaan opintojaan jatkavaa opiskelijaa hankkimaan toimeentulon joko työtuloilla tai mahdollisesti 50 prosentin alennetulla toimeentulotuella "ja tarvittaessa täydentämällä tuloja mahdollisesti pankkilainalla".

Tähän ei ole Kelan mukaan kuin yksi poikkeus, joka koskee ensimmäistä ammatillista tutkintoa opiskelevaa, jonka opintojen hyväksytyt viivästyminen voi olla enintään 12 kuukautta.

Nykyllänsäädäntö ei ota huomioon lainkaan opiskelijan yksilöllistä tilannetta, inhimillisistä syistä johtuvia opintojen viivästyksiä tai sitä olisiko toisen tutkinnon loppuun saattaminen toimeentulotuella asiakkaan ja yhteiskunnan kannalta järkevää.

Opiskelijoiden kohdalla tilanne on kohtuuton. Päätoiminen opiskelija ei yleensä voi saada työttömyysturvaa ilman, että opinnot katsotaan päättyneiksi tai keskeytyneiksi. Samaan aikaan kesätöitä ei riitä kaikille, kesäopintojen suorittaminen ei aina ole mahdollista, opintotukikuukaudet voivat olla loppuneet, ja opintolainan nostamista koskevat ehdot ovat kiristyneet. Jos tällaisessa tilanteessa opiskelijaa tosiasiallisesti ohjataan luopumaan opinnoistaan, toimeentulotukijärjestelmä alkaa toimia vastoin sosiaaliturvan tarkoitusta.

Tämä herättää vakavia kysymyksiä siitä, miksi ministeri kiirehti leimaamaan opiskelijoiden huolet vääräksi tiedoksi. Jos opiskelijoita todella ohjataan lopettamaan opintonsa toimeentulotuen ehtona perusosaa alentamatta, ministerin julkiset vakuuttelut eivät vastaa todellisuutta.

Perustoimeentulotuki on viimesijainen etuus, jonka tarkoituksena on turvata välttämätön toimeentulo tilanteissa, joissa ihmisellä ei ole muuta keinoa kattaa perustarpeitaan. Perustuslain 19 §ä turvattu oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon on turvattava kaikissa tilanteissa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus varmistaa, ettei toimeentulotuen perusosaa alenneta opiskelijoilta kohtuuttomasti tilanteissa, joissa opiskelijalla ei tosiasiassa ole oikeutta työttömyysturvaan eikä mahdollisuutta rahoittaa kesäajan toimeentuloaan kesätyöllä, kesäopinnoilla tai opintotuella, ja

miten hallitus aikoo varmistaa, etteivät toimeentulotukea koskevat muutokset johda opiskelijoiden opintojen keskeytymiseen, opinto-oikeudesta luopumiseen tai ihmisarvoisen elämän edellyttämän välttämättömän toimeentulon vaarantumiseen?

Helsingissä 8.6.2026

Veronika Honkasalo / vas